

2018

Voorjaarsnota

VOORWOORD

Wij bieden u hierbij de Voorjaarsnota 2018 aan. De voorjaarsnota heeft als doel u tussentijds te rapporteren over de realisatie en uitvoering van de begroting en geeft de stand van zaken weer met de financiële consequenties voor zowel het lopende begrotingsjaar als de jaren (2019-2021) die daarop volgen. Wij richten ons daarbij primair op afwijkingen ten opzichte van de begroting. Tevens informeren wij u over een aantal beleidsontwikkelingen die zich in de verschillende programma's voor doen.

Zoals u gewend bent wordt de voorjaarsnota gelijktijdig in procedure gebracht met de jaarrekening 2017 en de kadernota 2019. Zo hebt u inzicht in alle relevante ontwikkelingen die van invloed zijn op de financiële positie van onze gemeente.

De financiële consequenties zo die in beeld gebracht zijn, hebben per saldo een negatief effect op de (meerjaren)begroting. Hier ligt een aantal oorzaken aan ten grondslag waaronder:

- Afrekening PlusOV 2017
- Eigen bijdragen Wmo voorziening Hulp bij het Huishouden
- Uitvoeringsbudget klimaatbeleid
- Opbrengst begraafrechten

Voor 2018 en verder constateren we dat een aantal niet voorziene en onontkoombare extra uitgaven met negatieve financiële gevolgen niet kunnen worden opgevangen binnen de reguliere exploitatie. We blijven kritisch op de uitgaven binnen de vastgestelde budgetkaders. Waar mogelijk worden nog keuzes gemaakt zodat nog dit jaar budgetruimte "vrijvalt". Consequenties hiervan rapporteren we in de Najaarsnota.

FINANCIËEL

Het geprognosticeerde begrotingstekort 2018 bedraagt na verwerking van de voorjaarsnota € 152.600 (N) en is als volgt opgebouwd:

Saldo primaire begroting 2018:	€	235.600	V
1 ^e -begrotingswijziging – amendement publicatieborden	€	- 2.500	N
2 ^e -begrotingswijziging – voorjaarsnota	€	- 335.700	N
Saldo begroting 2018 na wijziging:			€ - 102.600 N

Raming	Meerjarenbegroting			
	2018	2019	2020	2021
Saldo begroting 2018	233.100	81.300	72.500	32.800
Totaal lasten exploitatie	- 170.800	- 170.100	- 167.300	- 159.700
Totaal dekkingsmiddelen verrekening reserves	- 164.900	5.000	5.000	5.000
Saldo exploitatie bijstellingen	- 335.700	- 165.100	- 162.300	- 154.700
Saldo begroting 2018	- 102.600	- 83.800	- 89.800	- 121.900

Voor 2018 is bij het vaststellen van de begroting een resultaat in beeld gebracht van € 235.600 positief. Dit resultaat wordt met de bijstellingen uit deze voorjaarsnota neerwaarts bijgesteld; we verwachten een negatief begrotingsresultaat van € 102.600. Wel is er voor incidentele bijstellingen een bedrag aan de algemene reserve toegevoegd van € 164.900.

In de (meerjaren)begroting 2018 zo die in de raad van november 2017 is vastgesteld is voor wat betreft de verwerking van de gegevens uit het gemeentefonds rekening gehouden met de uitkomsten uit de septembercirculaire 2017. De maartcirculaire 2018 is verschenen. De vraag is gekomen om de uitkomsten van deze circulaire voor de gemeente Hattem inzichtelijk te maken. Momenteel zijn er nog veel onzekerheden over de financiële verwerking van deze circulaire. In afwachting van de meicirculaire zijn de uitkomsten dan ook nog niet verwerkt.

Uitkering gemeentefonds					
	2018	2019	2020	2021	2022
December- en maartcirculaire	119.900	633.700	1.000.100	1.275.200	1.633.300
Stelpost constante naar lopende prijzen	-	-108.500	-224.000	-312.600	-567.700
Bijstellingen	119.900	525.200	776.100	962.400	1.065.600

Achtereenvolgens wordt in deze voorjaarsnota verder aandacht besteed aan:

Voortgangsrapportage 2018

- Per programma c.q. paragraaf de relevante mutaties in de exploitatie
- Bijstelling ramingen 2018
- Stand van zaken investeringen 2018
- Mutaties van inzetbare reserves en voorzieningen

Wij besluiten deze nota met een advies.

A. RELEVANTE MUTATIES IN DE EXPLOITATIE**Algemeen***Richtlijnen*

In overeenstemming met de richtlijnen opgenomen in de 'Routeplanner' Planning en Control cyclus 2018, wordt bij financiële bijstellingen gerapporteerd over (verwachte) afwijkingen (over- en onderschrijdingen) op de oorspronkelijke ramingen van de budgetten groter dan 10% met een minimum van € 10.000.

Bijstellingen op de budgetten lager dan dit bedrag zijn bij het onderdeel 'Financiële consequenties' per saldo opgenomen onder de omschrijving: 'totaal budgetaanpassingen < € 10.000'.

1 – SOCIAAL STERK**Relevante financiële ontwikkelingen***1a - Opgroeien en ontwikkelen***Leerlingenvervoer**

- Leerlingenvervoer PlusOV

Afrekening PlusOV 2017 € 31.300 (N). Bijstelling van de geraamde lasten op basis van de begroting PlusOV 2018. In 2018 € 23.000 (N) en vanaf 2019 € 8.000 (N).

Voor een uitgebreide toelichting, zie deelprogramma 1.c Wmo-vervoer.

Preventief jeugdbeleid

- Kindertelefoon

In de begroting 2018 zijn middelen opgenomen voor de diensten van de Kindertelefoon, het 'luisterend oor' en het vertrouwenswerk. Tot eind 2017 heeft de VNG de financiering en contractering van deze taak voor haar rekening genomen. In 2017 was de verwachting dat deze taak per 1 januari 2018 overgeheveld zou worden naar de gemeenten. Deze overheveling zou budgetneutraal zijn, omdat de benodigde middelen aan het gemeentefonds toegevoegd worden (€ 11.070 lasten en baten). In de loop van 2017 is echter besloten dat het Rijk vanaf 2018 en verder deze taken gaat regelen. Dit betekent dat de middelen niet zijn toegevoegd aan het gemeentefonds en dat de lasten van € 11.000 (V) structureel afgeraamd kunnen worden op het product Preventief Jeugdbeleid.

<i>Opgroeien en ontwikkelen</i>	2018	2019	2020	2021
Bijstellingen	- 43.300	3.000	3.000	3.000

1b - Werk

Uitkeringen

• BUIG

De uitkering BUIG wordt verhoogd met € 108.000 (V). Deze middelen worden ingezet ter dekking van de verwachte hogere uitkeringslasten in verband met de Participatiewet € 58.000 (N) en de IOAW/IOAZ € 50.000 (N).

Participatie

• Opbrengst ESF 2014-2016

De opbrengst van deelname aan het ESF traject over de periode 2014-2016 is € 12.823 (V) en wordt conform het collegevoorstel van 31 maart 2015 toegevoegd aan het budget waaruit de re-integratie activiteiten in het kader van de Participatiewet worden bekostigd. De lasten nemen toe met € 12.823 (N).

<i>Werk</i>	2018	2019	2020	2021
Bijstellingen	0	0	0	0

1c - Zorg

Collectieve en individuele begeleiding

• Wmo-vervoer PlusOV

Afrekening 2017

Bij het opstellen van de jaarrekening van PlusOV over 2017 werd duidelijk dat gemeenten meer moeten bijdragen dan begroot. De informatie van PlusOV werd echter bekend toen de Jaarrekening 2017 van de gemeente Hattem al was afgesloten. Hierdoor laat de Jaarrekening 2017 een onderbesteding zien op het budget Leerlingenvervoer en Wmo-vervoer. De afrekening wordt verwerkt in deze voorjaarsnota.

De afrekening van Leerlingenvervoer € 31.300 (N) is verwerkt in programma 1.a Opgroeien en ontwikkelen. De afrekening Wmo-vervoer is € 35.500 (N).

De afrekening reizigersbijdrage 2017 is niet in de jaarrekening 2017 meegenomen. Deze bijdrage van PlusOV ad € 11.600 (V) wordt als incidentele bate bijgeraamd in de voorjaarsnota.

Begrotingswijziging 2018 en begroting 2019

De directie van PlusOV voorziet voor het jaar 2018 nog extra kosten als gevolg van de extra inzet van adviseurs en interim-krachten. Omdat de te verwachte kosten afwijken ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2018 is een begrotingswijziging door PlusOV voorgesteld. Voor Hattem betekent dit een wijziging van € 74.389 ten opzichte van de gemeentelijke begroting 2018.

Op basis van de begroting 2019 van PlusOV wordt de bijdrage voor de gemeente Hattem hoger. In 2019 moet de gemeentelijke begroting in het totaal met € 35.493 worden bijgesteld.

Vanaf 2020 is de verwachting dat de begroting van PlusOV zich herstelt naar het reguliere niveau.

Voor Wmo-vervoer stijgen de lasten in 2018 met € 52.000 (N), in 2019 met € 27.500 (N) en vanaf 2020 met € 11.500 (N).

De inkomsten vanuit de reizigersbijdrage worden bijgesteld. In 2018 met € 12.000 (V), in 2019 met € 12.500 (V) en vanaf 2020 met € 11.500 (V).

Voor Leerlingenvervoer, zie deelprogramma 1.a.

- Hulp bij Huishouden

Per 1 januari 2018 is de huishoudelijke hulp overgegaan van de algemene voorziening (AVHH) naar een maatwerkvoorziening. Hierdoor is de bijdrage voor de huishoudelijke hulp inkomensafhankelijk geworden. Tijdens het opstellen van de begroting 2018 waren de financiële consequenties op de inkomsten vanuit de eigen bijdrage niet bekend. Er is daarom verondersteld dat de gemiddelde eigen bijdrage in lijn zou zijn met de tarief bijdrage van 6 euro per uur zoals die in 2017 van toepassing was. Uit de eerste afdrachten van het CAK blijkt dat de gerealiseerde inkomsten vanuit de eigen bijdrage lager zijn dan de begrote eigen bijdrage. Op basis van deze eerste cijfers is het moeilijk om een goede voorspelling te maken voor 2018 als geheel. De redenen waarom de eigen bijdrage zullen afnemen liggen in de afname van het aantal cliënten en de verwachting dat de eigenbijdrage per uur van de cliënten lager ligt dan de begrote eigen bijdrage van 6 euro. De afname van het aantal cliënten heeft tot gevolg dat de lasten zullen dalen.

We stellen de begroting bij door het verlagen van de baten uit eigen bijdragen Wmo voorzieningen met 150.000 (N) en het verlagen van de lasten huishoudelijke hulp met € 100.000 (V).

Zorg	2018	2019	2020	2021
Bijstellingen	- 113.900	- 65.000	- 50.000	- 50.000

1d - Welzijn en sport

Sport

- Zwembad en MFC de Marke

De jaarrekeningen van de Marke en het Zwembad over 2016 zijn ten tijde van het opstellen van de voorjaarsnota nog niet ingediend. Om deze reden hebben we het resultaat niet kunnen verwerken in de voorjaarsnota. De jaarrekeningen zullen worden beoordeeld en de raad wordt voor de behandeling van de voorjaarsnota geïnformeerd over het resultaat en de eventueel benodigde bijstelling van de subsidie. Cijfermatig zal dit worden verwerkt in de najaarsnota.

Kunst en Cultuur

- Cultuur- en erfgoedpact

In 2017 is door de gemeenten Putten, Nunspeet, Elburg, Oldebroek, Hattem, Heerde, Epe, Harderwijk en Ermelo een subsidieaanvraag ingediend bij de provincie Gelderland voor het realiseren van het Cultuur- en Erfgoedpact 2017-2020. Het uitgangspunt van de provincie is dat de middelen worden ingezet op basis van cofinanciering. In Hattem zetten we de cofinanciering in vanuit bestaande budgetten. De aanvraag van € 60.000 (V) is in april 2018 door de provincie gehonoreerd. Daardoor hebben we de beschikbare cofinanciering voor 2017 van € 15.000 nog niet in kunnen zetten. Dit bedrag wordt opgeteld bij het bedrag voor 2018, totaal € 30.000 (N). In 2019 en 2020 gaat het om jaarlijks € 15.000 (N).

De begroting wordt bijgesteld met zowel baten als lasten conform de bovenstaande jaarverdeling.

Welzijn en sport	2018	2019	2020	2021
Bijstellingen	0	0	0	0

Financiële consequenties

Raming Programma 1 Sociaal Sterk	Begroting			
	2018	2019	2020	2021
Totaal relevante ontwikkelingen	- 157.200	- 62.000	- 47.000	- 47.000
Totaal budgetaanpassingen < € 10.000	-6.300	-6.300	-6.300	-6.300
Dekking onvoorziene uitgaven				
Dekking / verrekening reserves				
Totaal bijstelling	- 163.500	- 68.300	- 53.300	- 53.300

2 – WONEN, WERKEN EN RECREËREN

Stand van zaken investeringen

Erfgoed

Rijksmonumenten in gemeentelijk eigendom

- Door een technisch bureau zijn bij de laatste periodieke controle naar de staat van het onderhoud van molen de Fortuin gebreken aan de wieken geconstateerd. Door roestvorming zijn er gevaarlijk zwakke plekken vlak bij de as in de roeden ontstaan. Vanwege de veiligheidsrisico's is de molen per direct stil gezet. In nauw overleg met de molenaars is een aantal acties in gang gezet, waaronder een persbericht en voorbereidingen voor herstel van de roeden. Met het vervangen van de roeden worden ook de houten onderdelen van de wieken vervangen.
De benodigde investering van € 78.000 voor de nieuwe roedes is voor 2018 niet begroot. In het Meerjaren Investeringsprogramma (MIP) is voor 2020 wel een bedrag van € 270.000 opgenomen voor o.a. vervanging van de wieken. Deze investering wordt voor het onderdeel roeden/wieken nu naar voren gehaald.

Water

Riolering en waterzuivering

- Op grond van de nota 'waardering en afschrijving activa gemeente Hattem' is bij de jaarrekening 2017 een viertal beschikbaar gestelde rioleringskredieten afgeboekt. Te weten:
  - GRP waterberging oppervlaktewater 2012
  - Hydraulische verbetering 2013
  - Afkoppelen Kleine Gracht 2013
  - Hydraulische verbetering Hollewand/Zevenhuizen 2013
 De kredieten zijn niet binnen de in de nota gestelde termijn van drie jaar aangewend. De vrijvallende ruimte wordt ingezet voor een tweetal nieuwe rioleringskredieten:
  - Herstel riolering Veldweg, Stadslaan en Dorpsweg 2018
  - Rioolpomp Dahliastraat 2018

Uit de rioolinspecties 2016 is gebleken dat de bestaande riolering op enkele locaties gebreken vertoond en er maatregelen genomen moeten worden. In 2017 is er nader onderzoek gedaan. Het onderzoek is na de begrotingsvoorbereiding 2018 afgerond.

De totale kosten worden begroot op € 476.900. De hieruit voortvloeiende jaarlasten worden gedekt uit de equalisatiereserve rioolheffing.

Relevante financiële ontwikkelingen
--

*2a - Ruimtelijke ontwikkeling***Milieu en duurzaamheid**

- Klimaatbeleid

Op 5 maart is de uitvoeringsagenda Klimaatbeleid Hattem 2018 vastgesteld. Tegelijkertijd zijn de voor de uitvoering benodigde middelen beschikbaar gesteld.

Het uitvoeringsbudget wordt in 2018 eenmalig verhoogd met € 100.500 (N) en vanaf 2019 structureel met € 11.000 (N). Voor het uitvoeren van energiecontroles worden de jaarbudgetten verhoogd: in 2018 met € 2.300 (N), in 2019 met € 3.500 (N) en vanaf 2020 met € 4.600 (N).

Bij amendement is gesteld dat € 49.500 van het eenmalige jaarbudget in 2018 wordt besteed aan een subsidieregeling voor zonnepanelen, woningisolatie en aan Ledverlichting voor minder draagkrachtigen.

Vergunningverlening en handhaving

- ODNV

Uit de begroting van de Omgevingsdienst Noord-Veluwe (ODNV) blijkt dat in het bijzonder vanwege loon- en prijsmutaties de bijdrages van de gemeenten worden verhoogd. Dit noodzaakt tot een bijstelling van de gemeentelijke begroting met € 4.000 (N) in 2018, met € 7.000 (N) in 2019, met € 9.000 (N) in 2020 en met € 11.000 (N) in 2021.

Wonen

- Herstel bergingen woonwagencamp

Door achterstallig onderhoud aan de 10 bergingen op het woonwagencamp (de woonwagens zelf zijn van de bewoners, de gemeente is eigenaar van de ondergrond en de bergingen) is een grootschalig onderhoud nodig aan deze bergingen. Hiervoor is door de beheerder (Nijbod) een offerte-uitvraag uitgedaan. Het gaat hoofdzakelijk om herstel, wat ook op korte termijn uitgevoerd wordt. Er ligt nu een offerte en het voorstel is dan ook om de herstelwerkzaamheden in 2018 uit te voeren. Het gaat om een totaalbedrag van € 60.000. De afschrijvingslast hiervan bedraagt € 4.000 (N) in 2018 en vanaf 2019 € 5.000 (N). De afschrijvingslast wordt gedekt uit de egalisatie-reserve gebouwen.

<i>Ruimtelijke ontwikkeling</i>	2018	2019	2020	2021
Bijstellingen	- 106.800	- 21.500	- 24.600	- 26.600
Kapitaallasten	-4.000	-5.000	-5.000	-5.000

*2b - Economische ontwikkeling***Vastgoed Gronden, gebouwen etc.**

- Uitkoopregeling woningen onder hoogspanningsleidingen

Deze regeling biedt woningeigenaren die loodrecht onder een hoogspanningslijn wonen de mogelijkheid hun woning te koop aan te bieden aan de gemeente of de woning te laten verplaatsen. Het kabinet komt met de uitkoopregeling tegemoet aan de maatschappelijke wens om bewoners de mogelijkheid te geven om niet langer onder een hoogspanningslijn te wonen. In Hattem staan 8 tot 11 woningen (op industrieterrein 't Veen) die voor de uitkoopregeling in aanmerking komen. De regeling loopt van 1-1-2017 tot en met 31-12-2021. Op dit moment hebben we één verzoek om uitkoop behandeld. Hier wordt aan meegewerkt. De woning is getaxeerd op € 350.000.

Dit betekent dat er een investering voor de aankoop van deze woning plaatsvindt. De kosten van aankoop worden geheel door het Rijk vergoed, maar de overige lasten zoals energielasten, OZB, verzekeringen, beheers- en onderhoudskosten en dergelijke zijn voor de gemeente. Hierdoor ontstaan structurele kosten voor de gemeente. Deze kunnen wellicht wat gedrukt worden door tijdelijke verhuur van het pand, in afwachting van verdere gebiedsontwikkeling op 't Veen.

Daarnaast bestaan er een tweetal risico's na verwerving van de woning:

- o de gemeente moet op termijn de bestemming wijzigen (binnen uiterlijk 5 jaar). Als dat niet gebeurt, wordt de subsidie teruggevorderd;
- o de mogelijkheid bestaat dat de hoogspanningslijn ondergronds wordt gebracht, voordat de subsidie wordt vastgesteld. Hierdoor kan de uitkering van het Rijk lager, tot een minimum van nul euro, worden vastgesteld. De gemeente moet de verkregen uitkering dan (deels) terugbetalen aan het Rijk.

Mocht één van deze situaties zich voordoen, dan kan de gemeente de woning in de gebiedsontwikkeling van 't Veen betrekken of de woning wellicht als woning verkopen aan een derde en kan dit budgetneutraal gebeuren.

Zakelijke lasten € 2.000 (N) vanaf 2018 en in 2018 compensatie voor ambtelijke uren die te maken hebben met de uitkoopregeling € 10.000 (V).

Pand de Olde Skoele

- Het college heeft gebruik gemaakt van de bevoegdheid om via een gerechtelijke procedure terug levering te eisen van het pand d' Olde Skoele. Hiervoor hebben meerdere gesprekken plaatsgevonden tussen de stichting en de gemeente.

Bij de overdracht van het pand aan Stichting d' Olde Skoele in 1985 is een aantal afspraken gemaakt en vastgelegd in de verkoopovereenkomst. De stichting heeft zich door het aangaan van de overeenkomst verplicht tot het uitvoeren van 'Jeugdwerkactiviteiten' en het in goede staat onderhouden van het pand. Er worden al enige jaren geen jeugdwerkactiviteiten uitgevoerd door de stichting. Verder is de 'Olde Skoele' als gemeentelijk monument de afgelopen jaren ernstig verwaarloosd. De stichting is niet in staat gebleken om op een goede wijze in het onderhoud te voorzien. Omdat aan deze voorwaarden niet is voldaan is besloten het pand terug te vorderen. Met de terug levering is een waardeoverdracht gemoeid van € 1. Daarnaast is overeengekomen dat de schulden van de stichting worden vergoed, alsmede de juridische kosten als gevolg van de gerechtelijke procedure. De kosten hiervan bedragen € 10.000. Hiermee wordt een slepende juridische procedure voorkomen.

De jaarlijkse kosten voor verzekeringen, energie en beheer (op basis van leegstand) bedragen € 2.000. Als het pand terug in beheer van de gemeente is gekomen, zal deze via een verkoopprocedure worden verkocht en eventueel worden her bestemd. Hierover zullen wij u in een volgend P&C-document informeren.

Doordat het pand de Olde Skoele terug geleverd wordt aan de gemeente en weer eigendom wordt, stijgen de jaarlijkse lasten (OZB, verzekeringen, energie e.d.) met € 2.000 (N) vanaf 2018. De eenmalige kosten bedragen € 10.000 (N). We gaan de mogelijkheden voor verkoop van het pand onderzoeken.

Daarnaast zijn er nog meer kosten gemaakt dan geraamd voor de Noordgouw (voornamelijk een energieafrekening), tot het moment dat deze gesloopt wordt € 5.000 (N).

Overige verkopen

In 2017 zijn een aantal verkooptransacties gestart die in 2018 worden afgerond. De verkoopopbrengsten worden als baten bijgeraamd € 177.400 (V) en vloeien terug naar de algemene reserve. De reservemutatie van € 177.400 wordt verwerkt in de paragraaf Financiële consequenties van programma 3.

<i>Economische ontwikkeling</i>	2018	2019	2020	2021
Bijstellingen	168.400	- 4.000	- 4.000	- 4.000

2c - Fysieke leef- omgeving

Wegen

- Onderhoud bruggen

Bijstelling als gevolg van de uitkomsten van de onderhoudsinspectie van de gemeentelijke bruggen. In 2018 € 29.900 (N), in 2019 € 14.300 (N), in 2020 € 23.400 (N) en in 2021 € 13.800 (N).

Begraafplaats

- Begrafenisrechten

Aframen baten € 60.000 (N)

De bijstelling is gebaseerd op de raming (€ 100.000) en werkelijke ontvangsten 2017 plus een verhoging van de tarieven met 11% gebaseerd op de uitkomsten van het onderzoek "Toekomst begraafplaats gemeente Hattem" uit 2014.

Voor 2019 en verder geldt dat de uitkomsten van het rapport "kosten-dekkendheid begraafplaats" als basis dienen voor de meerjarenraming.

- Aanpassing kozijnen begraafplaats

De kosten hiervan bedragen € 8.500 (N) en worden gedekt uit de egalisatie-reserve gebouwen. De reservemutatie wordt verwerkt onder de paragraaf Financiële consequenties van programma 3.

Groen, natuur en landschap

- Levend landschap

De toegekende subsidie wijkt af van de begrote bedragen en de uitgaven zijn merendeels al gerealiseerd in 2017 in plaats van een gelijkmatig verdeling over de jaren. Derhalve wordt de begroting bijgesteld door de oorspronkelijke budgetten af te ramen.

De lasten met € 16.000 (V) en de baten met € 12.000 (N).

De restantbudgetten bedragen: lasten € 8.000 (N) in 2018 en € 6.000 (N) in 2019 en baten (afrekening subsidie) € 6.000 (V) in 2019.

<i>Fysieke leefomgeving</i>	2018	2019	2020	2021
Bijstellingen	- 102.400	- 70.300	- 79.400	- 69.800

Financiële consequenties				
Raming Programma 2 Wonen, werken en recreëren	Begroting			
	2018	2019	2020	2021
Totaal relevante ontwikkelingen	- 40.800	- 95.800	- 108.000	- 100.400
Totaal budgetaanpassingen < € 10.000	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Kapitaallasten	- 4.000	- 5.000	- 5.000	- 5.000
Dekking onvoorziene uitgaven				
Dekking / verrekening reserves *	- 164.900	5.000	5.000	5.000
Totaal bijstelling	- 210.700	- 96.800	- 109.000	- 101.400

* De verrekening met de reserves wordt financieel vertaald onder deelprogramma 3.c Financiën.

3 –BESTUREN EN ORGANISEREN

Relevante financiële ontwikkelingen

3a - Netwerken en besturen

Raad en commissies

- Rekenkamercommissie

Landelijk is het gebruikelijk om in de gemeentebegroting jaarlijks 1 euro per inwoner te ramen voor de rekenkamercommissie. De raad van Hattem heeft in het verleden ook een besluit in die richting genomen. In de afgelopen jaren was het echter niet nodig zoveel geld voor deze commissie te reserveren. De commissie heeft een aantal goedkope onderzoeken uitgevoerd, terwijl het laatste onderzoek ook nog drie jaar heeft geduurd. Daarom is het budget in de loop van de tijd verlaagd naar een kleine € 3.000 per jaar.

Nu ligt er een duidelijke wens om de professionaliteit van de onderzoeken beter te waarborgen, en heeft de gemeenteraad in haar raad van 5 maart 2018 besloten terug te gaan naar het oorspronkelijke besluit en dus weer aan te sluiten bij wat landelijk gebruikelijk is.

Derhalve zal de begroting structureel met € 9.100 worden verhoogd (N).

Burgemeester en wethouders

- Wachtgeld wethouders

Na zijn wethouderschap ontvangt een wethouder een Appa-ontslaguitkering (ook wel wachtgeld genoemd), tenzij hij de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt. In het BBV is duidelijk gemaakt dat arbeidskosten gerelateerde verplichtingen met een ongelijkmatig patroon (zoals wachtgeld voor wethouders) in een voorziening moeten worden opgenomen (PM).

Externe betrekkingen

- VNG GGU fonds

De financiering van gezamenlijke activiteiten loopt vanaf 2018 niet meer via uitnamen uit het gemeentefonds. De VNG factureert vanaf 2018 rechtstreeks aan alle gemeenten naar rato een bijdrage voor de gezamenlijke gemeentelijke activiteiten. Het gaat om een technische omzetting die als zodanig geen materiële of inhoudelijke consequenties heeft.

Sinds 2018 betalen gemeenten dus rechtstreeks aan de VNG. In 2018 € 30.500 (N) en vanaf 2019 € 35.000 (N). Gemeenten worden hiervoor gecompenseerd door een verhoging van de algemene uitkering Gemeentefonds.

<i>Netwerken en besturen</i>	2018	2019	2020	2021
Bijstellingen	- 39.600	- 44.000	- 44.000	- 44.000

3b - Dienstverlening

- Geen ontwikkelingen.

<i>Dienstverlening</i>	2018	2019	2020	2021
Bijstellingen	0	0	0	0

3c - Financiën**Nutsbedrijven**

- Dividend Alliander
Het bruto dividend over 2017 (netto uitbetaling door Alliander en de teruggevraagde dividendbelasting) valt lager uit dan begroot € 39.200 (N).
- Rente en dividend ROVA
De dividenduitkering is abusievelijk niet geraamd. De uitkering over 2017 bedraagt € 103.300 (V). Vanaf 2019 wordt een jaarlijks dividend verwacht van € 51.000 (V).

Financiering en dekkingsmiddelen

- Dividend BNG
De dividenduitkering 2017 valt hoger uit dan begroot € 36.000 (V). De BNG heeft aangekondigd dat met ingang van 2018 het uitkeringspercentage wordt verhoogd. Derhalve worden de begrote baten vanaf 2019 € 10.000 (V) hoger geraamd.

Reserves

- Reserves
Als gevolg van de bijstelling van een drietal budgetten. Te weten:
  - Herstel bergingen woonwagenkamp (2.a)
Onttrekking uit de egalisatiereserve gebouwen voor de kapitaallasten van € 4.000 (V) in 2018 en van € 5.000 (V) vanaf 2019.
  - Vastgoed: gronden, gebouwen etc. - overige verkopen (2.b)
Toevoeging aan de algemene reserve voor € 177.400 (N) in 2018.
  - Aanpassing kozijnen begraafplaats (2.c)
Onttrekking kosten uit de egalisatiereserve gebouwen voor € 8.500 (V) in 2018.

wordt voor 2018 een bedrag van per saldo € 164.900 toegevoegd aan de reserves.

<i>Financiën</i>	2018	2019	2020	2021
Bijstellingen	100.100	61.000	61.000	61.000
Reserveringen	-164.900	5.000	5.000	5.000

3d - Gemeentelijke organisatie**Organisatieontwikkeling en personeelsbeleid**

- Informatieveiligheid
Ontwikkeling: De (verdere) implementatie van de Baseline Informatieveiligheid Gemeenten (BIG) en de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) vraagt in 2018 extra extern advies en ondersteuning, zolang o.a. de rollen van Chief Information Security Officer (CISO) en Functionaris Gegevensbescherming (FG) nog niet structureel zijn ingevuld.

<i>Gemeentelijke organisatie</i>	2018	2019	2020	2021
Bijstellingen	0	0	0	0

Financiële consequenties

Raming Programma 3 Besturen en organiseren	Begroting			
	2018	2019	2020	2021
Totaal relevante ontwikkelingen	60.500	17.000	17.000	17.000
Totaal budgetaanpassingen < € 10.000	-12.000	-7.000	-7.000	-7.000
Kapitaallasten				
Dekking onvoorziene uitgaven				
Dekking / verrekening reserves	- 164.900	5.000	5.000	5.000
Totaal bijstelling	- 116.400	15.000	15.000	15.000

4 –BEDRIJFSVOERING / OVERHEAD

Relevante financiële ontwikkelingen
--

4a - Bedrijfsvoering en overhead

Kwaliteitszorg

- Kwaliteitszorg

De kosten van de verbijzonderde interne controle stijgen met € 10.000 (N).

<i>Bedrijfsvoering en overhead</i>	2018	2019	2020	2021
Bijstellingen	- 10.000	- 10.000	- 10.000	- 10.000

Financiële consequenties

Raming Programma 4 Bedrijfsvoering en overhead	Begroting			
	2018	2019	2020	2021
Totaal relevante ontwikkelingen	- 10.000	- 10.000	- 10.000	- 10.000
Totaal budgetaanpassingen < € 10.000				
Kapitaallasten				
Dekking onvoorziene uitgaven				
Dekking / verrekening reserves				
Totaal bijstelling	- 10.000	- 10.000	- 10.000	- 10.000

B. BIJSTELLING RAMINGEN 2018 e.v.

In onderstaande tabel is de situatie na de vaststelling van de Voorjaarsnota en de hierin opgenomen bijstellingsmaatregelen 2018 e.v. weergegeven.

Raming	Begroting			
	2018	2019	2020	2021
Saldo begroting 2018	233.100	81.300	72.500	32.800
Recapitulatie mutaties:				
P1 - Sociaal sterk				
1a - opgroeien en ontwikkelen	- 43.300	3.000	3.000	3.000
1b – werk				
1c – zorg	- 113.900	- 65.000	- 50.000	- 50.000
1d - welzijn en sport				
P2 - Wonen, werken en recreëren				
2a - ruimtelijke ontwikkeling	- 106.800	- 21.500	- 24.600	- 26.600
2b - economische ontwikkeling	168.400	-4.000	-4.000	-4.000
2c - fysieke leefomgeving	- 102.400	- 70.300	- 79.400	- 69.800
P3 - Besturen en organiseren				
3a - netwerken en besturen	- 39.600	- 44.000	- 44.000	- 44.000
3b - dienstverlening				
3c - financiën	100.100	61.000	61.000	61.000
3d - gemeentelijke organisatie				
P4 - Bedrijfsvoering / overhead				
4a - bedrijfsvoering en overhead	- 10.000	- 10.000	- 10.000	- 10.000
Investerings (kapitaallasten)	- 4.000	- 5.000	- 5.000	- 5.000
Totaal budgetaanpassingen < € 10.000	- 19.300	- 14.300	- 14.300	- 14.300
Lasten exploitatie	- 170.800	- 170.100	- 167.300	-159.700
Totaal dekkingsmiddelen onvoorziene uitgaven				
Totaal dekkingsmiddelen verrekening reserves	- 164.900	5.000	5.000	5.000
Saldo exploitatie bijstellingen	- 335.700	- 165.100	- 162.300	- 154.700
Saldo begroting 2018	- 102.600	- 83.800	- 89.800	- 121.900

C. STAND VAN ZAKEN INVESTERINGEN 2018

	<u>Oud</u>	<u>Mutatie</u>	<u>Nieuw</u>
Sloop Noordgouw	-	151.000	151.000
GRP waterberging oppervlaktewater 2012	135.000	- 135.000	-
Hydraulische verbetering 2013	97.000	-97.000	-
Afkoppelen Kleine Gracht 2013	54.000	-54.000	-
Hydr. verbetering Hollewand/Zevenhuizen 2013	73.000	-73.000	-
Herstel riolering Veldweg, Stadslaan en Dorpsweg 2018	-	422.400	422.400
Rioolpomp Dahliastraat - bouw 2018	-	24.170	24.170
Rioolpomp Dahliastraat - mechanisch 2018	-	30.300	30.300
Vervanging roeden molen de Fortuin 2018	-	78.000	78.000
Vervanging wieken molen de Fortuin 2020	270.000	- 78.000	192.000
Verbouwwerkzaamheden bergingen woonwagenkamp	-	60.000	60.000
Aankoop woning 't Veen	-	350.000	350.000
Aankoop woning Zuiderzeestraatweg (d'Olde Skoele)	-	1	1
Project Binnenstad 2018 (incl. doorschuiven '16 en '17)	1.069.000	33.000	1.102.000
Project Binnenstad 2019	1.580.000	39.000	1.619.000
Project Binnenstad 2020	1.530.000	55.000	1.585.000
Project Binnenstad 2021	1.530.000	-127.000	1.403.000

De mutaties voor 2018 komen tot uitdrukking in gewijzigde afschrijvingslasten, die wij zullen verwerken in de meerjarenprogrammabegroting.

D. MUTATIES INZETBARE RESERVES EN VOORZIENINGEN Toevoegingen 2018

- Algemene reserve € 177.400
  - Opbrengst verkoop gronden € 177.400

Onttrekkingen 2018

- Egalisatiereserve gebouwen € 12.500
  - Kozijnaanpassingen begraafplaats € 8.500
  - Herstel bergingen woonwagenkamp € 4.000
- Algemene reserve
  - Saldo 'voorjaarsnota 2018' € 335.700

ADVIES

Samenvattend adviseren wij u om de voortgangsrapportage 2018 "voorjaarsnota" vast te stellen en:

- Het incidentele negatieve saldo over het begrotingsjaar 2018 zoals geprognosticeerd in de voorjaarsnota te verrekenen met de algemene reserves.

Juni 2018

Het college van burgemeester en wethouders van Hattem,

de secretaris,

de burgemeester,